

УДК 330.342.3:342.511

І. В. Залуцький,*студент кафедри економіки та підприємництва Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут", м. Київ***С. В. Войтко,***д. е. н., професор, завідувач кафедри міжнародної економіки Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут", м. Київ***М. В. Шашина,***к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та підприємництва Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут", м. Київ*

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ВІКУ ТОП-МЕНЕДЖЕРІВ КРАЇНИ ТА ЕКОНОМІЧНИХ УСПІХІВ ДЕРЖАВ

I. Zalutskyi,*Student of the Department of Economics and Entrepreneurship
of National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute", Kiev***S. Voitko,***Doctor of Economics, Professor, Head of the International Economics Department
of National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute", Kiev***M. Shashyna,***PhD in Economics, Assistant Professor of the Department of Economics and Entrepreneurship
of National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute", Kiev*

CO-RELATION BETWEEN NATIONAL TOP-MANAGERS AGE AND ECONOMIC SUCCESS OF A COUNTRY

Доведена гіпотеза про те, що вік топ-менеджера держави (президента чи прем'єр-міністра), залежно від державного устрою країни, має певний рівень впливу на економічний розвиток країни. Проаналізовано Україну та 6 нових індустріальних країн, серед яких Чилі, Південна Корея, Бразилія, Мексика, Аргентина та Сінгапур. Для аналізу країн було взято до уваги такі дані: вік топ-менеджера країни на момент виконання своєї служби, динаміка ВВП на душу населення за період правління топ-менеджера країни та наявність негативних зовнішніх факторів (соціально-політичні кризи, дефолти, глобальні та локальні економічні кризи тощо) під час його правління. Проаналізовано масив вищезазначених даних за 20—40 останніх років функціонування кожної з обраних країн. Досліджені країни за даний інтервал часу мали певний рівень впливу негативних зовнішніх факторів, що виражалось на темпи розвитку країни та, у нашому випадку, на динаміці ВВП, але зафіксовано, що в більшості випадків кожна країна розвивалася найшвидшими темпами за відсутності негативних зовнішніх факторів при правлінні наймолодших серед інших правителів у кожній аналізованій країні.

The relationship between the ages of national top-managers (prime-ministers or presidents) and the economic growth of the respective countries was proved. Ukraine and six newly industrialized countries have been analyzed, including Chilly, North Korea, Brazil, Mexico, Argentina and Singapore. The following variables were considered: top-manager's age, rate of change of GDP per capita in the period of top-managers activity. Furthermore, negative external factors (social and political crises, defaults, global and local economic crises etc.) during the activity of the top-manager were considered. The scope of the research included the data for the last 20-40 years from the aforementioned countries. Although the countries that were considered have been negatively influenced (including negative growth of GDP) by external events, it was shown that in cases when the negative factors were absent the rate of economic growth was highest with the youngest national top-managers.

*Ключові слова: президентство, темп розвитку економіки, ВВП, зовнішні фактори.
Key words: Presidentship, pace of economic growth, GDP, external factors.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ В ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Економічний розвиток країни можливо оцінити різними показниками, фахівці розробили низку

різних методик оцінки та порівняння рівнів розвитку окремих країн. Переважна більшість методичних підходів використовують комплексні та інтегральні показники, наприклад, безпека життя та якість життя. Існує низка економічних показників, які опосе-

Таблиця 1. Головні посади та форми правління країн, що використані у дослідженні

Країна	Форма правління	Головна посада країни
Чилі	Президентська республіка	Президент
Південна Корея	Президентська республіка	Президент
Бразилія	Президентська республіка	Президент
Мексика	Президентська республіка	Президент
Аргентина	Президентська республіка	Президент
Сінгапур	Парламентська республіка	Прем'єр-міністр
Україна	Президентсько-парламентська республіка	Президент

Таблиця 2. Розвиток Чилі при правлінні різних президентів

Президент	Патрісіо Айлвін		Фрей Руїс-Тагле (6 років служби)		Рікардо Лагос (6 років служби)	
	1990	1994	1994	2000	2000	2006
Роки служби	1990	1994	1994	2000	2000	2006
Вік, років	71	74	51	57	62	68
ВВП на душу, \$	4140	5790	5790	8420	8420	11700
Приріст, %		+39,8		+45,4		+38,9
Президент	Мішель Бачелет		Себастьян Піньєра		Мішель Бачелет	
Роки служби	2006	2010	2010	2014	2014	...
Вік, років	54	58	60	64	62	...
ВВП на душу, \$	11700	14950	14950	21030	21030	...
Приріст, %		+27,7		+40,6		

редковано визначають значення того чи іншого показника. Проте доцільно використовувати один показник для того, щоб у загальному проаналізувати ситуацію. Таким показником є валовий внутрішній продукт — показник у собі може поєднувати залежно від методу розрахунку ВВП: національний дохід, кінцеве споживання, державні витрати, чистий експорт тощо.

Також якість та безпеку життя в країні визначають певною мірою топ-менеджери країни, особливо це стосується президента або іншої уповноваженої особи залежно від державного устрою країни. Саме він має можливість своїми указами повернути вектор розвитку економічної системи країни в певну сторону, яка може як позитивно, так і негативно вплинути на рівень розвитку країни, відповідно, і на основні показники добробуту людей.

Науковою проблемою є наступне: сформована гіпотеза про те, що вік, досвід та інші особистісні показники топ-менеджера країни мають якусь певну ступінь впливу на економічний розвиток країни та рівень добробуту населення.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, У ЯКИХ РОЗПОЧАТО ВИРІШЕННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Подібні проблеми досліджувались у своїх роботах Р. Коллінзом [1], а також такими вченими-лауреатами Нобелівської премії, як С. Кузнець [2], Ж. Тіроль [3], Т. Шульц [4], В. А. Льюїс [5], К. Сімс [6], Т. Сарджент

[7]. Досить невизначеною проблемою є залежності віку, управлінського досвіду та рівня розвитку держави.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТИ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Завданнями дослідження є:

1) сформулювати за кожною обраною країною базу даних, яка включає: президентів (прем'єр-міністрів), часові межі їх державної служби, вік на посаді, динаміку ВВП за час їх правління та наявність зовнішніх негативних факторів;

2) довести гіпотезу про те, що за відсутності негативних зовнішніх факторів, вік людини, яка займає головну посаду в державі (у більшості випадків — це президент), опосередковано визначає темп економічного розвитку країни.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У даній роботі здійснено спробу перевірити цю гіпотезу на прикладі нових індустріальних країн, тобто тих країн, які почали стрімко розвиватися останнім часом. Дані країни за останні десятиліття продемонстрували перехід від звичайної для країн, що розвиваються, економіки до високо розвинутої з більшою часткою матеріального виробництва, високотехнологічної продукції, експорту, прямих інвестицій та високоосвіченого населення. Для дослідження нами обрано такі країни [8]:

1) Чилі (в основному економіка цієї країни почала розвиватися завдяки постійним іноземним інвестиціям у гірничодобувну промисловість та сферу послуг);

Таблиця 3. Розвиток Південної Кореї при правлінні різних президентів

Президент	Ро Де У		Кім Йон Сам		Кім Де Чжун (+)	
Роки служби	1988	1993	1993	1998	1998	2003
Вік, років	55	60	65	70	72	77
ВВП на душу, \$	3628	8140	8140	12197	12197	12789
Приріст, %		+124,3		+49,8		+4,8
Президент	Но Му Хьйон		Лі Мьйон Бак (++)		Пак Кин Хе	
Роки служби	2003	2008	2008	2013	2013	...
Вік, років	56	61	66	71	61	...
ВВП на душу, \$	12789	23101	23101	24454	24454	...
Приріст, %		+80,6		+5,8		

Таблиця 4. Розвиток Бразилії при правлінні різних президентів

Президент	Жозе Сарні		Фернанду Коллор ді Меллу (+)		Ітамар Франку		
	Роки служби	1985	1990	1990	1992	1992	1995
Вік, років	55	60	41	43	62	64	
ВВП на душу, \$	1567	2894	2894	2677	2677	3426	
Приріст, %		+84,6		-8,5		+27,9	
Президент	Фернанду Енріке Кардозу (++)		Луїз Інасіу Лула да Сілва (++)		Ділма Русеф		
	Роки служби	1995	2003	2003	2011	2011	2014
Вік, років	63	71	57	65	63	65	
ВВП на душу, \$	3426	2811	2811	10978	10978	11208	
Приріст, %		-18,0		+290,5		+2,0	

Таблиця 5. Розвиток Мексики при правлінні різних президентів

Президент	Мігель де ла Мадрид (+)		Карлос Салінас де Гортарі		Ернесто Седільо (++)		
	Роки служби	1982	1988	1988	1994	1994	2000
Вік, років	47	53	40	46	43	49	
ВВП на душу, \$	2366	2216	2216	5637	5637	6582	
Приріст, %		-7,4		+154,3		+16,7	
Президент	Вісенте Фокс		Феліпе Кальдерон		Енріке Пенья Ньето		
	Роки служби	2000	2006	2006	2012	2012	2013
Вік, років	58	64	44	50	46	47	
ВВП на душу, \$	6582	8623	8623	9818	9818	10307	
Приріст, %		+31,0		+13,8		+4,9	

2) Південна Корея (імпорт сировини та нових технологій сприяв стрімкому підвищенню рівня підприємницької активності бізнес-структур, основою діяльності яких були високі технології);

3) Бразилія (розвиток країни в основному здійснювався за рахунок політики великої приватизації та подальших успішних реформ);

4) Мексика (основою розвитку для країни став сировинний експорт (значну частку якого складала нафта) та, у зв'язку зі значними запасами цього продукту значно зросли прямі іноземні інвестиції);

5) Аргентина (країна розвинулася завдяки використанню природних ресурсів, експортній орієнтації аграрного та промислового секторів);

6) Сінгапур ("економічне чудо" для цієї країни зумовлене "знищенням" корупції, зміні концепції пошуку та використання нетрадиційних підходів до формування кадрового складу топ-менеджерів країни, а також орієнтації на високотехнологічний експорт).

Для детального аналізу слід розглянути форми правління країн: окрім Сінгапуру, який має форму парламентської республіки, усі інші, аналізовані нами країни, являються президентськими республіками (табл. 1) [8].

До аналізу масиву даних обраних країн додаємо для порівняння та подальших рекомендацій Україну.

Україна за роки своєї незалежності неодноразово мінjala свою форму правління з президентсько-парламентської республіки на парламентсько-президентську республіку і навпаки. Було вирішено взяти за базис президентсько-парламентську форму правління [8].

У якості показника, який ілюструє економічний розвиток аналізованих нами країн, обрано показник GDP per capita (ВВП на душу населення). Джерело даних — сайт Світового Банку [9].

Знаком (+) у таблицях позначаємо наявність зовнішніх факторів, які негативно вплинули на ситуацію у країнах. Наприклад: світові та регіональні кризи, дефолти тощо.

У джках у таблицях під іменами осіб, що займали головну посаду в країні, зазначаємо нестандартний період правління або якщо особа обиралася на пост більше одного разу.

Розглянемо кожну країну більш детально.

За досліджуваний нами період економіка Чилі постійно зростала незначними темпами та не зазнавала криз. Найбільші темпи розвитку були при Фрею Руіс-Таглу, вік якого на час вступу до посади був найменшим за аналізований період. Більш детальні дані наведено в таблиці 2 [8; 9; 10].

Таблиця 6. Розвиток Аргентини при правлінні різних президентів

Президент	Карлос Менем (10 років президент)		Фернандо де ла Руа + Рамон Пуерта + Адольфо Родрігес Саа + Едуардо Каманью + Едуардо Дуальде (постійна зміна президентів) (+)			
	Роки служби	1989	1999	1999	2003	
Вік, років	59	69	-	-		
ВВП на душу, \$	3980	7765	7765	2712		
Приріст, %		+95,1		-65,1		
Президент	Нестор Кіршнер		Крістіна Фернандес де Кіршнер			
	Роки служби	2003	2007	2007	2010	2013
Вік, років	53	57	54	57		
ВВП на душу, \$	2712	8384	8384	11460	14715	
Приріст, %		+209,0		+36,6 %	+75,5	

Таблиця 7. Розвиток Сінгапуру при правлінні різних прем'єр-міністрів

Прем'єр міністр	Лі Куан Ю (30 років на посту)					
	1959	1970	1975	1980	1985	1990
Роки служби	1959	1970	1975	1980	1985	1990
Вік, років	35	47	52	57	62	67
ВВП на душу, \$	Приблизно 440	925	2559	5004	6782	12766
Приріст, %		+110,0	+176,6	+95,5	+35,3	+88,2
Прем'єр міністр	Го Чок Тонг (14 років на посту) (+)			Лі Сянь Лун (на даний момент прем'єр-міністр)		
	1990	1997	2004	2004	2011	...
Роки служби	1990	1997	2004	2004	2011	...
Вік, років	49	56	63	52	59	...
ВВП на душу, \$	12766	26387	27405	27405	52871	...
Приріст, %		+106,0	+3,8		+92,9	

Таблиця 8. Розвиток України при правлінні різних президентів

Президент	Леонід Кравчук (+)		Леонід Кучма (11 років служби) (++)		Віктор Ющенко	
	1991	1994	1994	2005	2005	2010
Роки служби	1991	1994	1994	2005	2005	2010
Вік, років	57	60	55	66	50	56
ВВП на душу, \$	1490	1012	1012	1367	1367	2974
Приріст, %		-32,1		+35,0		+117,0
Президент	Віктор Янукович		Олександр Турчинов (Виконуючий обов'язки президента)		Петро Порошенко	
	2010	2014	2014	...	2014	...
Роки служби	2010	2014	2014	...	2014	...
Вік, років	59	64	49	50	49	...
ВВП на душу, \$	2974	3900	-	-	...	...
Приріст, %		+31				

Економіка Південної Кореї за досліджуваний нами період мала високі темпи розвитку окрім 1997—1998 та 2007—2009 років, за часи яких стан країни погіршився через Азійську фінансову кризу та глобальну економічну кризу відповідно. За аналізований нами період найбільші темпи розвитку Південної Кореї були за часів президентства Ро Де У та Но Му Хьїона, вік яких на час вступу на пост був найменшим серед інших. Більш детальні дані наведено в таблиці 3 [8; 9; 10].

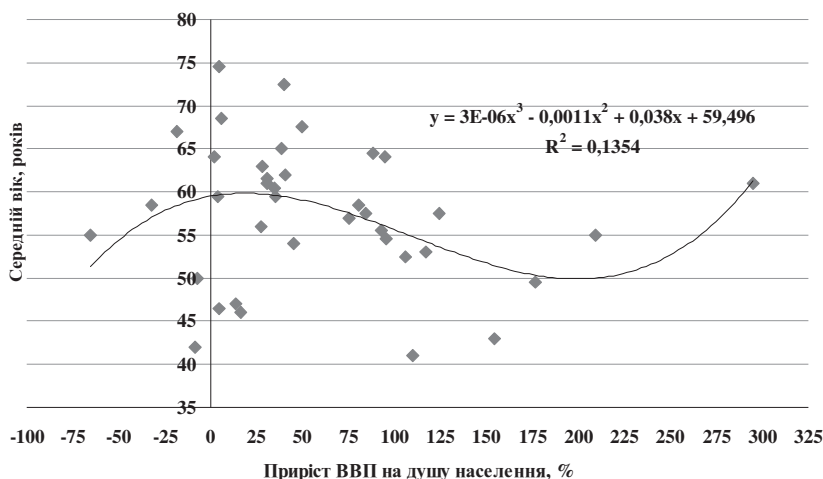
Фернанду Коллор ді Меллу, президент Бразилії з 1990 року, намагався боротися з інфляцією, яка на той момент (1991—1992 роки) сягала близько 80 % за місяць. Через різні звинувачення був усунений через імпічмент. Чергове погіршення економіки Бразилії було в кінці 1990-х років через часткову девальвацію валюти та можливості об'яви в країні дефолту. За часів президентства Луїзу Інасіу да Сільви була продовжена програма за значної приватизації державного сектору, яка суттєво сприяла країні вийти в ті роки на ви-

сокі темпи розвитку. Найбільш стрімкі темпи розвитку економіки в Бразилії за аналізований нами період були за часів президентства Жозе Сарні та Луїзу Інасіу да Сільви, вік яких на час вступу на посаду був найменшим серед інших цієї країни. Більш детальні дані наведені в таблиці 4 [8; 9; 10].

Економічне становище Мексики в 1982 році погіршилось через зниження цін у світі на енергоносії, що призвело до значних обсягів зовнішнього боргу країни та об'яви в країні дефолту за зовнішньою заборгованістю. У 1994 році відбулася фінансово-економічна криза в Мексиці, яка зумовила значне падіння економіки країни. Також економіка Мексики постраждала в 2009 році через глобальну економічну кризу. За аналізований нами період найшвидші темпи розвитку були за часів президентства Карлоса де Гортарі, чий вік був наймолодшим на момент вступу на посаду президента цієї країни. Більш детальні дані наведено в таблиці 5 [8; 9; 10].

Економіка Аргентини мала відносно стійкий розвиток, поки в країні в 1999 році не наступила криза та подальший дефолт. Через наслідки кризи президент пішов у відставку і його посаду з 2001 по 2003 рік займали поспільдовно 4 особи, призначені урядом. За досліджуваний нами період економіка Аргентини мала найбільш високі показники, розвитку за часів правління Нестора Кіршнера — обсяг ВВП країни зріс фактично в 3 рази. Нестор Кіршнер являється самим молодим президентом Аргентини за аналізований період. Більш детальні дані наведено в таблиці 6 [8; 9; 10].

За 30 років правління першого прем'єр-міністра обсяг ВВП Сінгапуру виріс фактично в 29 раз. У 1997 році економічний стан Сінгапуру різко погіршився через Азійську фінансову кризу. Відновити економіку вдалося приблизно до 2004 року — саме тому за 14 років правління Го Чок Тонга ВВП виросло лише в 2 рази. Еконо-

Рис 1. Співвідношення середнього віку правителя та темпу розвитку економіки досліджуваних країн

міка Сінгапуру при всіх трьох прем'єр-міністрів мала високі темпи розвитку. Максимальний вік у даних службовців, при якому вони починали роботу на посту прем'єр-міністра складає 52 роки. Більш детальні дані наведено в таблиці 7 [8; 9; 10].

Україна під час рецесії в 1990-ті роки втратила 60 % свого ВВП та була в переддефолтному стані у 1998 році. Найшвидші темпи розвитку економіки України були за часів президентства Віктора Ющенка: більше ніж в 2 рази виріс обсяг ВВП, не дивлячись на наслідки глобальної кризи 2009 року. Віктор Ющенко є наймолодшим президентом за досліджуваний нами період, оскільки Петро Порошенко вступив на пост президента лише в 2014 році і, відповідно, часу та даних недостатньо для аналізу його періоду правління. Більш детальні дані наведено в таблиці 8 [8; 9; 10].

Беручи до уваги дані стосовно усіх аналізованих нами країн, можемо більш якісно проілюструвати достовірність гіпотези на рисунку 1, вказавши на ньому співвідношення середнього віку особи, що займає головну посаду в країні, та темпу розвитку країни за період правління даної особи [9; 10].

Отже, як бачимо на графіку, гіпотеза в цілому правильна: за відсутності негативних зовнішніх факторів за період правління більш молодих правителів економіки країн мають більш високі темпи розвитку.

ВИСНОВКИ З ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ДАНОМУ НАПРЯМІ

На основі проведеного аналізу масиву даних бази країн, до яких відносяться нові індустріальні країни та Україна, підтвердили висунуту нами гіпотезу.

Кожну країну аналізували окремо, беручи до уваги вік особи, що займає головну посаду в країні та динаміку ВВП на душу населення під час правління даної особи. Також було розглянуто наявність зовнішніх факторів, які негативно впливали на економіку країни під час правління кожної особи. До таких факторів відносяться регіональні та світові економічні кризи, дефолти по зовнішній заборгованості тощо.

У ході дослідження нами виявлено, що за відсутності негативних зовнішніх факторів, у кожній аналізованій країні найбільші темпи зростання економіки були за час правління тих осіб, вік яких був наймолодшим серед інших за аналізований період.

Аналізуювши також Україну, можемо зазначити, що наймолодшим президентом є Петро Порошенко, вік якого на момент вступу на посаду становив 49 років. Петро Порошенко вступив на пост президента у травні 2014 року, але Україна у 2014 році поміняла форму правління знову на парламентсько-президентську республіку, що фактично позбавляє президента статусу найвпливовішої особи.

Також можемо припустити, що можливі варіанти розвитку України за період правління Петра Порошенка. Судячи по статистичним даним (за останні 4 місяці зарплата виросла на 24,4 % і за останні півроку Україна має позитивне сальдо за зовнішньою заборгованістю на \$6 млрд), ми маємо позитивні тенденції розвитку економіки, та при подальшій аналогічній політиці держави в сфері економіки можливе подальше економічне зростання України. Проте динаміка зростання економіки країни може бути незначна або негативна через наявність таких негативних зовнішніх факторів, як гібридна війна з Російською Федерацією та подальших від неї наслідків.

Можемо дійти висновку, що гіпотеза виявилась правильною: за відсутності негативних зовнішніх факторів, вік особи, яка займає головну посаду в країні, безпосередньо впливає на темп розвитку країни — чим молодший вік, тим швидше розвивається економіка країни.

Подальші наукові дослідження доцільно здійснювати в напрямі залучення до масиву інформації інші країни та розмежовувати їх на країни за регіонами (Азія, Південна Америка), об'єднаннями (ОПЕК, АСЕАН), силою економіки (країни G7, G20) та іншими класифікаційними ознаками.

Література:

1. Collins R. An Asian Route to Capitalism: Religious Economy and the Origins of Self-Transforming Growth in Japan // American Sociological Review. — vol. 62. — no. 6. — P. 843—865.
2. Abramovitz M. Simon Kuznets (1901—1985) // The Journal of Economic History. — vol. 46. — no. 1. — P. 246.
3. Tirole J.A. The Internal Organization of Government // Oxford Economic Papers New Series. — vol. 46. — no. 1. — P. 1—29.
4. Schultz T. "Nobel Lecture: The Economics of Being Poor" // Journal of Political Economy. — vol. 88. — no. 4. — P. 639—651.
5. Lewis W.A. Economic Development with Unlimited Supplies of Labor // Manchester School of Economic and Social Studies. — vol. 22. — P. 139-91.
6. Sims C. A. Are Forecasting Models Usable for Policy Analysis? // The legacy of Robert Lucas, Jr. — vol. 2. — P. 434—448.
7. Nardi M. Imrohoroglu S. and Sargent T. J. Projected U.S. Demographics and Social Security // Review of Economic Dynamics. — vol. 2. — no. 3. — P. 575—615.
8. Дані стосовно економічного розвитку та державного устрою досліджуваних країн [Електронний ресурс]: Вікіпедія — вільна енциклопедія. — Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Lists_of_countries_and_territories
9. Статистичні дані щодо показників GDP per capita досліджуваних країн [Електронний ресурс]: World Bank Open Data. — Режим доступу: <http://data.worldbank.org>
10. Дані стосовно президентів досліджуваних країн [Електронний ресурс]: Вікіпедія — вільна енциклопедія. — Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>

References:

1. Collins, R. "An Asian Route to Capitalism: Religious Economy and the Origins of Self-Transforming Growth in Japan", American Sociological Review, vol. 62, no. 6, pp. 843—865.
2. Abramovitz, M. "Simon Kuznets (1901—1985)", The Journal of Economic History, vol. 46, no. 1, p. 246.
3. Tirole, J. A. "The Internal Organization of Government", Oxford Economic Papers New Series, vol. 46, no. 1, pp. 1—29.
4. Schultz, T. "Nobel Lecture: The Economics of Being Poor", Journal of Political Economy, vol. 88, no. 4, pp. 639—651.
5. Lewis, W. A. "Economic Development with Unlimited Supplies of Labor", Manchester School of Economic and Social Studies, vol. 22, pp. 139-91.
6. Sims, C. A. "Are Forecasting Models Usable for Policy Analysis?", The legacy of Robert Lucas, Jr., vol. 2, pp. 434—448.
7. Nardi, M. Imrohoroglu, S. and Sargent, T. J. "Projected U.S. Demographics and Social Security", Review of Economic Dynamics vol. 2, no. 3, pp. 575—615.
8. "Wikipedia, the free encyclopedia", data relating to economic development and political system of the surveyed countries, available at: https://en.wikipedia.org/wiki/Lists_of_countries_and_territories (Accessed 6 May 2016).
9. "World Bank Open Data", statistical data on GDP per capita indicators of the surveyed countries, available at: <http://data.worldbank.org> (Accessed 8 May 2016).
10. "Wikipedia, the free encyclopedia", data relating to the presidents of the surveyed countries, available at: <https://en.wikipedia.org> (Accessed 8 May 2016).

Стаття надійшла до редакції 19.05.2016 р.